

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Protestáns szövetség.

A nagy apák, az előttünk járt sas nemzedék uniót akartak a protestáns testvérek között s a teljes egybeolvadásért lelkesedtek. Ezért írtak, beszéltek és áldoztak. Áldoztak is és pedig nem minden nyomaték és eredény nélkül. Kevés számú, még ma is meglévő közös intézményünk abban az időben keletkezett. Nagyon sok, ma is virágzó intézményeink azóta váltak egyoldalú felekezeti jellegűekké. De azok hajóit eredetileg mégis az a hatalmas ideális unionális áramlat hordozta, alapjait az egyesülés eszméjétől áthatott buzgó elődök rakták, falait az unió jel-szavával építették.

A 48-as nagy idők előtti országos dagály korszakában semmi sem látszott lehetetlennek. A 48 utáni elnyomatás napjaiban pedig minden kívánatosnak mutatkozott.

A kiegyezés révébe, a megállapodott alkotmányos rendszerbe eljutott szerencsések s a mi atyáink a hibásak, hogy a nagy magyar protestáns ábránd és egyesülési terv még sem sikerült. És mi és a harmadik a sterilis nemzedék. Mert mind a két oldalon nagyon magunknak valókká lettünk, és az is tagadhatatlan, hogy a helyzet is alaposan megváltozott. Ami a reménykedés napjaiban kívánatosnak látszott, ami a szerencsétlenségek idején egyedüli mentő eszközül és védő bástyául kínálkozott, nyüg lett a békés fejlődés korszakában. Ezért aztán a közös egyház és iskola alapítások rendre felszámoltak, a geresdi egyezség-levél felbontatott s a fejlődés, birtokelkülönítés során a testvérek egymással szembe kerültek, tért nyertek a zélóták és a felületes ezemlézőnek úgy tűnik fel a dolog, hogy a protestáns egyházak együttműködését a sok külső akadály mellett immár a belső érzelmi különbség is gátolja.

Lehet, hogy így is van. De én mégsem úgy látom. Szerintem ellenkezőleg áll a dolog. Az eddigi súrlódások a fejlődés elkerülhetetlen következményei csupán s ma már minden irányban megvannak az együttműködés realis alapjai.

Nem az unióban, mint azt a nagy szellemek hitték, hanem a szövetkezésben, amely egyedül lehetséges, a kölcsönös megértésben, melynek ideje eljött, a karöltve való eljárásban, mely mindenik protestáns egyháznak egyformán létérdeke; van közös múltunk, vannak közös feladataink s ugyanazon ellenséges erők fenyegetnek, de van külön kifejtett önálló egyezségünk s vannak külön érdekeink és céljaink. Ez a tény, ezzel kell elszámolni. Mi köztünk ma csak szövetség lehetséges.

Az unió azt hozná magával, hogy egyéni jellemvonásainkat letöröljük, külön érdekeinket elhanyagoljuk, törekvéseinket és céljainkat is csak a közös pontokra irányítsuk s az egészet a kényszer nyomása alá helyezzük. Ez csak a fenyegető veszedelem idején s csak rövid időre lehetséges. Diktatura a háború folyamán. A béke napjaiban ez az unió a protestantizmus abdikalása lenne; valóságos benső megüresítés és önkéntes szegénnyé tétel. Ez az oka, hogy nem sikerült. (No meg az is, hogy felülről kezdtek és alólról csinálták.) A szövetség egész más. Ez nem kívánja az erőszakos egyenlővé tételt. Ellenkezőleg lehetővé teszi a protestantizmus keretén belől minél több önálló egyháztípus kifejlesztését és ezeknek a közös célok érdekében való beleillesztését. (És ilyenül szeretném a baptismus és a szabad egyház irányába haladó mozgalmat is tekinteni és azokat a ma még romboló erőket a köz javára értékesíteni és ezeket a ma még romboló erőket felhasználni)

Ha ilyen magasabb szempontból tekintjük a dolgokat, csak örvendenünk kell, hogy minden hazai protestáns egyház lázas erővel dolgozik

a falak kiépítésén s csak helyeselhetjük, hogy az egyházszerzés munkája mindenütt szaporán halad előre.

Ebből a szempontból tekintjük mi ág. ev. testvéreink alkotmányozó zsinatát is és tiszta szívből örvendünk azon, hogy az egyetemes magyar református egyház nagyjai, élükön Degenfeld Józseffel, a konvent elnökével ez alkalmat is felhasználták a szeretetteljes üdvözlésre s a közös kötelekek erősítésére. Arról is megvagyunk győződve, hogy ez az üdvözlés nemcsak pusztán udvariasság ténye volt, s a testvér protestáns egyház hasonló eljárásának egyszerű viszonzása.

A közös protestáns bizottság, a protestáns püspökök és gondnokok tanácskozása, sűrjebbé vált társadalmi érintkezése után ez a lépés a készülő protestáns szövetségnek az útját is egyengeti s ettől a szövetségtől mi többet várunk, mint amit a kényszer unió nekünk megadhatott volna. Várjuk a többek között a protestáns társadalmi egyesületek magasabb célok elérésére irányzott tervszerű felhasználását, lelkészeknek és híveknek e célok érdekében való együttműködését. Várjuk azt, hogy tanáraink és a megalakult lelkészi testületek is alkalmat keresnek és találnak arra, hogy

találkozhassanak s mint ez a múltban is történt, együtt is tanácskozhassanak. A keresztyén vallás elterjesztésére szükséges volt, hogy az apostolok szétoszoljanak, külön dolgozzanak. Ez a szétkülönülés, külön kifejlődés ma már minden irányban megtörtént. Mindegyik egyház szervezkedett. Mindegyik egyház kebelén belől is megtörtént a csoportosítás. Most már megint nagyobb egységbe való összefoglalás munkája következik. Aminthogy az apostolok által alapított egyházak is közösségbe léptek egymással. Ezt a közösségbe lépést, összefoglalást teszi lehetővé a protestáns szövetség. Az ág. evangélikusok most együtt vannak. Nagy dolgokon tanakodnak. Sikert kívánunk nekik. Azonban arra is kérjük őket, hogy ezekben a nagy napokban a protestáns szövetség eszméjéről se felejtkezzenek. Mi, népiség és katonaság ennek ügyét szívünkbe vettük. Örömmel halljuk, hogy vezéreink készek is annak élére állani. Ezt várjuk lutheránus testvéreinktől is, akiket mint régi protestáns közlőny a zsinat alkalmából a magunk részéről is melegen üdvözlünk.

dr. Ferenczy Gyula.

TÁRCZA.

Tanárországban.

— A debreceni tanári körben felolvasta :
Révész Lajos. —

Munkavezetőségig egyik iparágunkban sem tudtam felvinni; azonban mégis bámulom, irigység nélkül szemlélem e minden irányban megnyilvánuló serénységet. De egy helyen szeretném mégis nagyon is sztrájkba vinni munkás népünket s kimondatni jövőre a munkamegszüntetést, ott nevezetesen, ahol eddig — ha ugyan jól tudom — szintén tanári iparcikk gyanánt igen veszélyes eszközt: „puskát“ gyártottak.

Virágzó ipartelepeink füstölgő kéményei mellől már messzire gépek zakatolása, hatalmas pörölyök csattogása hallatszik. Ott vannak a mi Fémjelző hivatalaink. Szigorú, tudós *kritikusok* — a bő ismereteknek tisztán látó szemüvegével — vizsgálják a forgalomba hozandó valódi, avagy esetleg hamis fémekből készült tanári termékeket. Fizikailag, vegyileg boncolgatják s ami valódi érték, azt legott nem áruba, hanem forgalomba bocsátják; ami pedig hibás, gyanús vagy pláne hamisított cikk, azt menten a zúzóba a gyár kalapácsa alá küldik — további eljárás végett. Évek óta figyelem e hivatalok működését s mondhatom, hogy becsülettel dolgoznak. Azonban mégis van egy jelenség, melyet a *tanári*

kritikáknál egy párszor sajnálattal láttam, az t. i., hogy a nagyon kevésse vagy alig hamis termékeket sokszor — igen nagy pöröly alá teszik kritikussaink. Ha a „húsos-fazekak“ körül vesznénk össze erősen, azt még megérteném — Phaedrus osztokodó orosz-lánjának a meséjéből is. Meséjéből? „Nem mese az, gyerek“, — hanem igen sokszor valóság az ember-oroszlanok közt. De a „tudós-fazekak“ körül talán több barátsággal is meglehetnénk. Igaz, hogy a sebet ki kell vágni, „vulnus ense recidendum“, de csak az „irreparabile“, a gyógyíthatatlant. És ma, mikor a modern hadászat is arra törekszik, hogy csak harc képtelenné tegyük ellenfelünket, de meg ne öljük, tanárhoz az illenek legjobban, ha szép szerével kiveszi a betűk rengetegében eltévedett kolléga kezéből a tollat, de nem teszi majd nem erkölcsi halottá a tudományok világában. Sokszor egyszerű hallgatással vagy másoknak dicséretével kifejezhetjük kritikánkat, mint ahogy iskolai hatóságainknál látom. Ezeknél ugyanis azt tapasztalom, hogy mikor velem valamit észre akarnak vétetni, mást kiemelnek, rólam hallgatnak, amiből aztán világosan megértem, hogy most felettes hatóságom azért *tacet*, mert „non consentire videtur“ velem és hibáimmal. És az ilyen kritika minden gondolkozó embernél többet ér, mint bármilyen nagy kalapács; mert való ugyan, hogy „veritas magis amica“ a személyeknél, az igazság fontosabb mindennél, de viszont az is való, hogy a szeretet, a „charitas“ meg „maxime-amica“ mindenütt, ahol csak célt lehet érni azzal.

A szétszórt csontok.

Ki ne ismerné a fentírt szavakat? Így titulálják ma az egyházi hatóságok zöld asztalai mellett a bán-ságban lakó magyarokat.

Annyi bizonyos, hogy a magyarság úgy szét van itt szórva az ország legdúsabb termő tájékain, hogy a mi kálvinista papjaink nem is találhatnak ma biblikusabb kifejezést a bán-sági magyarságra, mint ezt az Ezékiel próféta látomásaiból kölcsön-zött fogalmat: Szétszórt csontok.

Az elmúlt télen a világi lapok is sokat foglal-koztak ezzel a szétszórt csontokkal ékeskedő tájékkal. Megírták rólunk, hogy itt nagyon sok tisztelője van „Petár királynak“ a szerbek között. Sőt azt is meg-írták, hogy a szétszórt csontok között Nagy-Szerbiá-ról álmodoznak a mi kedves rác-festvéreink.

Hej, de szomorú dolog is az igazán, hogy ezzel a tájékkal eddigelé egy-két lelkes kálvinista esperesen meg aztán a nagy Ráday grófon s néhány jeles világi előkelőségen kívül alig foglalkozott valaki komolyan egyházi és hazafias szempontból. Bizony, nem csoda, ha a mi szerbjeink egy nagy Rácországról álmodoznak ezen a tájékon a tambura és a kecskebőr duda hangjai mellett. Ugy élünk mi itt, szegény magyarok, mint a zsidók a babyloni vizek mellett.

Pedig hát csak egy tekintetet kell vetnünk Ma-gyarország térképére s mindjárt meggyőződünk róla, hogy már a természetes határokat alkotó őskori erupció is — nevezzük bár ezen őskori erupciót a túlságosan szabadgondolkodó atyafiak szerint egye-dül „a természeti őserők munkájának“, avagy refor-

mátus keresztyénekhez illően az isteni erők meg-nyilatkozásának, szóval a gondviselés művének — úgy alkotta meg annak idején a bán-sági határ-vonalat, hogy azon határvonalból egyetlenegy négy-zet kilométernyi terület is csak a legtermészetelle-nesebb módon volna átengedhető akár a szerb, akár pedig a mi román-testvéreinknek.

A bán-ság már az ősidőkben is odatartozott ahoz a földterülethez, amit ma nagy magyar Alföldnek neve-zünk. Az őskorban, amikor még a tenger hullámai szá-guldottak végig a nagy Alföldön, Debrecen, Szeged és Temesvár felett, a mai Torontál vármegye felett is ott lebegtek ezek a hullámok, le egészen az aldunai hegyekig.

Magyar történetíróink a legnagyobb határozott-sággal tanítják, hogy a bán-ságban a magyarság kul-turéletének évszázadokkal ezelőtt egyedül a török uralom vetett véget. Szegedi Kis István valamikor Temesváron is hirdette az ígét, éppen azon a tájékon, ahol ma a kálvinista papság egyik büszkesége Sza-bolcska Mihály hordja a papi palástot. A szerbek által lakott Fény község határában a történelmi magyo-mány szerint országgyűlést tartottak a magyarok valamikor II-ik Endre korában.

A szerbek és románok tanultabb népvézerei azon-ban bizonyos fejcsóválások között hallgatják az efajta történelmi adatokat. Határozott tény, hogy az itt lakó nemzetiségek meglehetősen sovinizmussal vá-dolják azokat a magyar történetírókat, akik azt állít-ják, hogy évszázadokkal ezelőtt itt virágzó magyar községek állottak.

Fájdalom, a bán-ságban kézzel fogható tör-

8. Határrendőrség. Közbiztonsági szervezet.

Országunknak két intézménye azonban teljesen hibás: t. i. a *határrendőrség* és a *belső közbiztonsági szervezet*. Napjainkban ugyanis, ha nem mérnök, legalább is tanár mindenki, akinek üzleti érdekei úgy kívánják. Van tánc-tanár, illemtanár, táncmester-kepezdei tanár, sőt — mozi-tanár is. Viszont próza és vers hemzseg az „esernyős“, „pápaszemes“ taná-rok „bogaraitól“. Igen könnyen, minden ellenőrzés nélkül bejöhethet bárki Tanárországba s viszont tisz-tességtelen, csak haszonra dolgozó „ágensek“ ben-nünket, tanárokat, minden feltartóztatás nélkül ki-vándoroltatnak fércműveikből alkotott bárkáikon a nevetségesség, esetleg botrányos szerepek óceán-jaira, ahol aztán mohón kapnak rajtunk a tanár-ellenes hangulat éhes cápái. Igen, mert gyenge a tanári határok védelme! Nincs szervezett határrend-őrségünk, amely figyelemmel kísérne úgy az életben, mint az irodalomban minden tanáralakot s a „tanár urak“ szereplését, vagy szerepeltetését mindig a való értékre szállítaná le. Elég hosszú idő óta egyetlen egy tárca került a kezembe, Nógrádi László ügyes tollából, amely igen kedélyes, de éppen nem bántó szerepben rajzol egy tanár-családot. Péter Pál tanár, Szekér bíró jó viszonyban vannak egymással. Nyaralni készülnek családjokkal együtt; azonban az utolsó pillanatban nem várt akadály jön közbe: Szekér bíró kényes ügyet kap éppen a nyárra, Péter tanárnak pedig helyettesíteni kell vakáció alatt az

igazgatót. A két asszony átlát a férficselen; de mert azt is megértik, hogy e cselet államháztartásuk féltett egyensúlya tette szükségessé, beletörődnek józanul sorsukba s tervezik előre a jövő évi nyaralást, amikor majd nem lesz kényes bírói ügy, sem igazgatói he-lyettesítés, de talán több lesz a tallér. No, ez egyszerű tárcácskában semmi sincs, amiért határrendőrségi védelemre kellene appellálnunk, nem is azért közlöm. De van benne olyan valami, amit mai állami tör-vényeink egyenesen üldözőbe vehetnének, t. i. *a tanári statusnak a bírói statussal való teljes paritása*; mert mind a két család egyformán otthon marad — nyaralni. Megvan tehát végre, amiért oly sok szó esett köztünk, az *igazságos statusrendezés*; de, sajnos, igazán csak papíron és csak *költői igazságszolgáltatással*.

Közbiztonsági szervezetünk meg éppen gyenge lábón áll. Miként bizonyos érzékeny lemezek arra valók a technika szövevényes világában, hogy fel-fogják a hangot; mások meg viszont arra, hogy belé-jök ütközzék a fény és értékes zsákmányukká tegyék annak sugarait; — úgy a tanároknak különben szép országában, mintha mi csak arra volnánk alkotva, hogy mindenféle virtuosos öklözésnek a tanárság legyen felfogó érző lemeze. És mi még csak annyi elégtételt sem vehetünk magunknak, mint az a mindnyájunk előtt ismeretes növény, amely rögtön magához ránt és örökös foglyává tesz minden rovar-t, amely csak érinteni meri kitárt szirmait. Mi bizony tőrünk minden sértést, mert nincs szervezett állam-rendőrségünk. Nem szólok arról a két esetről bőveb-

téneti emlékeink is gyérebb számmal állanak rendelkezésünkre, mint az Alföld magyar ajkú vármegyéiben. Itt még a történetíróknak, az archeológusoknak is nehezebb helyzetük van, mint mondjuk a kúnységben, a hajduságban, avagy a történelmi emlékekben gazdag felső-magyarországi vármegyékben.

A bántási agyag könnyebben megemészti a vasat, a rezet, a csontokat, mint a homokos, kövecses talaj.

A mi délvidéki jeles világi papunk, Pogány Károly, volt lugosi főispán úr, nem régen arra buzdított egyik egyházmegyei közgyűlés alkalmával a fehér asztal mellett, hogy itt a Begamentén néha napján, amikor egy kis alkalom kínálkozik, próbálkozzam meg az itt található kulturrétegek megfigyelésével. A nyáron (bár szívesen elengedtem volna) megjött a kedvező alkalom. Itt működött a falu alatt a híres Gregersen-féle vállalatnak két óriási kotrógépje. Minden kilométer távolságra 24,000 köbméter sarat hányt ki a Béga medréből ez a két vasszörnyeteg. Szóval volt sár és iszap a falu alatt annyi, hogy ennyi sarat talán csak a Panama-csatorna ásásakor lehetett látni egy csomóban. A rengeteg sok békateknő és csiga ott hever még most is a falu alatt a kihányt iszap között.

S ámbár jó mélyen dolgoztak a víz alatt ezek a vasszörnyetek, ezek a Hollandiából behozott óriási kotrógépek, történeti emléket azonban — bátran írhatom — az egész tájékon semmit sem találtunk a kihányt sár és iszaptenger nyomán. Egy pár eltörött pálinkás üveg, egy-két, rác-testvér lábáról lekerült ócska bocskor; ennyi volt az egész, amit a kulturrétegek nevezhető felső iszaprétegben találtunk.

ben, amelyekben alig két-három hónap leforgása alatt két középiskolai igazgatót is inzultáltak, ha ugyan valót mondtak az ujságok, csak azt a kérdést vetem fel mindnyájunknak: ki az közülünk, akit néhány évi tanárkodás után is nyílt vagy alattomos támadás nem ért volna a „hálás“ tanítványok köréből? És melyik az a legkorrektebb, sőt egyenesen kötelességszerű ténykedésünk, amelyért gáncs nem érhetne bennünket? Csak egy eset a legközelebbi múltból! A tanár rajtaespi az írásbeli érettségén az ifjút, hogy jegyzetéből dolgozik, s másnap cikk jelenik meg, mely azt hirdeti, hogy a tanár úr ne hordja olyan fenn az orrát, mert állandóan megvesztegették. Száz és száz, itt fel sem sorolható esete és módja a támadásnak, amely más pályán hallatlan, a tanárin pedig elmaradhatatlan járulék s mi védelem nélkül állunk. Ha nem is országosan, de legalább is testületenként nem lehetne a tanári-karoknak az oktalán, igazságtalan támadások esetére megtorló államrendőrséget szervezni, amely némileg mégis védhetné közös becsületünket? Megtorló intézkedésre gondolok csak; mert az előzetes védelmet magunk állítjuk mindnyájan magunknak mindig és mindenben korrekt viselkedés és egymásnak szerető támogatása által, amelynél fogva tanártársról rosszat nemcsak idegen, hanem még baráti vagy családi körben sem mondunk, annál kevésbbé hallgatunk meg — esetleg jóleső mosollyal.

Itt bizony nem úgy van, mint a felsőbb fekvésű vármegyékben, mint a Rákos mezején, vagy mint a nyírségi homoktengerben, ahol a szabócs-megyei magyarok jeles főorvosa Józsa doktor úr megtelepedik néha napján egy kis elemóziával s néhány kakastollas magyar kubikkal egyik-másik homokbucka mellett s aztán egyre-másra kerülnek elő a föld gyomrából azok a hosszú hajú, darócsüveges kuruckoponyák, régi hamvvedrek, meg azok a rézkengyelekkel eltemetett honfoglaláskorabeli csákányos vitézek.

A bántásban még a régi magyar dicsőség emlékét is nagyobbára elvitte a víz, elhordta a sok török mar-talócsapat, megemészttette az iszap, a fekete agyag. Ennek a tájéknak régi dicsőségéről a pápai tizedjegyzékeken s néhány múzeumi ereklyén kívül alig tanúskodik valami.

Nem is csoda aztán, ha a szerbek abban a meggyőződésben élnek ezen a környéken, hogy ők itt minden, a föld, a nap, a hold és a csillagok. Mi magyarok azonban, dacára a szerb atyafiak berzenkedéseinek, egészen másképen gondolkozunk. Hiába éneklük ma itten némelyek olyan lelkesen a Natália indulót, mi magyarok is just keresünk a bántásban, még pediglen ősi just.

Nagy hivatás vár itt különösen mi reánk kálvinista magyarságra. A bántásban egyedül a kálvinista magyarság képes megőrizni a magyar nyelvet a maga egyszerűségében, tisztaságában. Csak az a baj, hogy mi kálvinisták a bántásban is úgy vagyunk, mint odahaza a tiszta faj magyarok hazájában. A kálvinizmusnak nálunk magyaroknál egyik

9. Közönyösség vára.

Földrajz-írói dilettáns szereplésben meg kell emlékeznem Tanárországnak két speciális községéről is.

Áll magas, bevehetetlen sziklafalakon egy nem népes helység. Bent édes nyugalom, boldogító megelégedés. Folyik ott a becsületes munka, de csak éppen annyi, amennyi szükséges. Erőlködni felesleges is lenne, mert hiszen e hely lakóit, ha „éltöket elpipálják“, úgyis „mennybe viszik az angyalok“. Az ország szélső pontján laknak e boldog halandók s így jól láthatnák, hogy mi folyik a határos Életországban? Hát, bizony, Életországban vidáman megy sorsa mindenkinek, aki csak dolgozni akar. Lám, milyen elegáns a szép tanítókisasszony is! Igen, mert az idén tanítói sorsjátékot rendeztek s 20,000 korona nyereség lett belőle a tanítók javára. De a tanító úrék Pistájának is telhetik mindig szebbnél szebb ruhákra, ha el-eltépi a fák tetején új nadrágját, mert csak a „Pesti Hírlap“ 10,370 koronát és 40 fillért gyűjtött a „Millenniumi Néptanítói Alapra“. A katolikus tanítók is költhetnek már ezentúl urasan; mert futja a 202,757 koronányi Segélyalapról. Betegség esetére pedig majd ott lesz a Betegsegítő Egyesületek, amelyet most alakítanak meg. A biharmegyei tanítók Nagyváradon Tanítók Házát óhajtanak szervezni, a hajdumegyeiek pedig a debreceni egyetem mellett tanítói internátust. Hát csak nyughatatlan egy nép is ez a tanítósság! Én azonban

legfőbb hibája, hogy a nagy „szabadosság” és nem a szabadság elve miatt a velünk született erők és tehetségek rendesen nem kapják meg a megfelelő munkateret.

Bizony nagy kár volt minékünk már évtizedekkel ezelőtt is egyedül csongrád-, csanád- és békésmegyei magyarokkal telepíteni be a bánási magyar falvakat. Én legalább teljesen osztom Czirbus egyetemi professzornak ama nézetét, hogy a délvidék magyar vármegyéiben, vagy a magyarság nagy zöme volt valamikor szerb nemzetiségű, vagy a mai bánásban élő szerbek voltak itt valamikor magyarok. A szegedi magyar halász arca, szeme, modora, az összetévesztésig hasonlít a belgrádi halász külső megjelenéséhez. A délvidék vármegyéinek magyarsága, bátran merem Czirbus után én is állítani, nem tiszta magyarfaj.

De hát ki gondolt ezzel annak idején a bánási telepés községek benépesítésekor? Ment minden úgy, mint nálunk kálvinistáknál szokott menni. Reábiztuk a telepítés nagy munkáját a magas kormány támogatása mellett az egyedül illetékes békésbánási egyházmegyére, holott nem ártott volna egy kicsit egy némely ethnográfiával foglalkozó tudósunkat is megkérdezni, hogy mitevők legyünk a messze bánásban, hogy az ország melyik pontjáról telepítsük be ide a legtisztább, a legigazibb magyarfajt? **Baráth Imre.**

(Vége köv.)

Egyházkerületünk őszi közgyűlése

A 255—913. sz. a. olvasható egyházkerületi végzés szerint több egyházmegyei közgyűlés a népiskolai ifjúsági és tanítói könyvtárt illető határozattal kap-

dicsérem az eszét és végtelenül nagyra becsülöm úgy iskolai munkáját, mint társadalmi tevékenységét. De — hallatlan dolog! — még fürdőről is mernek ábrándozni! Sőt, hogy a felekezeti türelem még a fürdőzésnél se zavartassék meg, az izraelita tanítók Keszthelyre, a többiek pedig Erdélybe Szejké-fürdőre mehetnek üdülni! Az „Országos Polgári Iskolai Egyesület” ez évi közgyűlésén jelentette a pénztáros, hogy „Otthonuk” javára 70,000 K gyűlt össze. A postásoknak üdülő-telepök van szintén Keszthelyen. A vasutasok Árvaháza a nyáron nyílt meg nagy ünnepélyességgel, a szakminiszter meglehangú távirati üdvözlése mellett Kőszegen. És a kőszegin kívül Árvaházat akarnak még létesíteni a vasutasok az ország valamely keleti városában, Budapesten pedig szövetségi Otthont és főiskolai internátust, Kolozsvárt és Nyiregyházán internátust. Az Orsz. Erdészeti Egyesület meg éppen most hirdet pályázatot segélyért volt tagjainak özvegyei és árvái számára. De, hogy a legjavát ki ne felejtsem, azt mondom, hogy beszélhetnek már nekem derék református papjaink arról, hogy ők nem hiszik a csodát. Hiszen éppen ők csinálták néhány év alatt a legnagyobb csodát: a semmiből, ha nem is teremtő, de lelkesítő szóval és bámulatos nemes lelkesedéssel megalkották a remek intézményt, a Kálvineumot. És mindezt nem látja, vagy ha látja is, nem kívánja senki a mi határszéli községünkben; nem, mert ennek a helynek: Közönységvára a neve. (Folyt. köv.)

csolatban részint a beiratási díjak feltétlen kivételének és beszédésének elrendelésére, részint az ezen könyvtárak beszerzésére megkötött szerződésre, a beszerzendő munkák mennyiségére és minőségére vonatkozólag felterjesztéssel élt. A felterjesztésekre hozott határozat egyik pontja az espereseket arra hívja fel, hogy a szerződő cég (Hegedüs és Sándor!) által teljesített szállítások körül felmerült és szerződésbe ütköző tényeket állapítsák meg és további intézkedés végett jelentsék be. Ugy látszik, hogy az esperesi-kar ide vonatkozó megállapodása az volt, hogy ez a teendő a Jánosi Zoltán elnökle alatt működő könyvtári bizottságra legyen bízva, a könyvtári bizottság pedig „egyházkerületi könyvtári bizottság” címmel újjá szerveztessék, tagjai Kiss Ferenc elnökle alatt Széll Kálmán, Szabó Lajos, Szele György, Márk Endre, dr. Magoss György, Simon Károly és Sinka Lajos legyenek, s ügykörébe utaltassanak mindazoknak az ügyeknek az elintézése, amelyek a népkönyvtár, a népiskolai ifjúági és tanítói könyvtárak és a népiskolai tankönyvraktár viszonylatában felmerülnek. Javaslatait a népiskolai tanügyi bizottság útján terjeszti fel. Az esperesi-kar javaslatát határozati erőre emeltetett.

A Hornyánszky budapesti könyvkereskedő, nagy tekintélyben álló cég egyházkerületszerte kínos felütést keltő röpiratban súlyos vádakkal illette a Hegedüs és Sándor céget a népiskolai tanítói és ifjúsági könyvtárak részére eszközölt szállítások körül. (A Hornyánszky-cég röpirata közkezen forgott, a Hegedüs és Sándor-cég válaszát nem volt alkalmunk olvasni.) Az esperesi-kar ide vonatkozólag azt javasolja, hogy az ügyet adja ki a közgyűlés az újonnan szervezett egyházkerületi könyvtári bizottságnak azzal az utasítással, hogy a két cégen kívül hallgassa meg szakértőként a helybeli Dávidházy- és Csáthy-cégeket és a Hegedüs és társa által proponált Magyar Könyvkereskedők Egyletét, szükség esetén más szakértőket is. *Soltész Elemér* több rendbeli konkrét esetet említ fel, amely szerint a szerződésesség már most megállapítható. Könyveket mutat fel, amelyekre vonatkozólag beigazolja, hogy a Hornyánszky-cég vádjai szerint meg nem engedhető nyereséghez jut némely árszabások rendjén a Hegedüs és társa-cég; annál fogva ő, aki eleitől kezdve bizalmatlansággal kísérte a céggel való összeköttetést, elérkezettnek látja az időt arra, hogy vele a szerződés felbontassék. Szerinte a cég úgy gérálta magát, mint prot. könyvkiadó cég, holott ez nála csupa üzlet volt, a többi nem egyéb frázisnál. A céget rideg üzleti érdek vezette. De hogyan is legyen ez a cég protestáns?... hiszen nagy hézag választja el azt mitőlünk. Megemlíti, hogy ez a cég az, mely az „Igazmondót” lehetlenné tette, a lap megfuladt, mert díja 2 korona 40 fillerről 5 koronára emeltetett. Pár esetet hoz fel, a kiadványok magas árának bizonyítására. A „Reformáció Bajnokai”-t adja 26 filléres kötésben, 20 koronáért. A mű bolti ára 10 korona volt. Ezt neki 9 koronáért kellett volna árusítania. Felmutatja azt a felületességet, amikor beragasztott piros cédulák vezetgették az olvasót, hogy ha az olvasással ide vagy oda érkezett: hát innen vagy onnan ide meg oda ugorjék. Ha aztán a piros cédula valahogy kihull a könyvből: akkor tessék eligazodni a szövegen az olvasással. Kimutatja, hogy egyetlen egy múnél

2700 kor. nyereséghez jutott a Hegedüs és Sándor cég. A haszon általában 100 és 120%-os. Az Eröss Lajos Apologetikája elfogyott. Nos, hát küldte helyette Renánnak a 70-es években megjelent Pál apostol című művének 3-ik kötetét. Indítványozza tehát, hogy a szomorú tapasztalatok után megállapítván a szerződészegés: a kötött szerződés nyomban bontassék fel s Márk Endre egyházkerületi ügyész a szükséges intézkedések megtételére utasítsassék. *Dr. Kun Béla* az esperesi javaslatához járul, azzal a pótlással, hogy míg a megejtendő vizsgálat eredményéhez képest a szerződés épségben tartása vagy felbontása tekintetében határozatot hozna a közgyűlés: az eddig kiszolgáltatott könyvekért vállalt fizetési kötelezettségeknél egyelőre való teljesítésére utasítja az egyházakat, a vitás tételek függőben hagyandók, újabb szolgáltatást a cég ne teljesítsen s az eddig átvett könyvek árán felül további ellenszolgáltatásért a cég az egyházközségeket meg ne keresse. Névszerinti szavazásra kerülvén a sor: az esperesi javaslatot a dr. Kun Béla pótlásával fogadta el a többség.

Az esperesi-kar az egyházi nyomtatványok, rovatos ívek tárgyában olyan értelmű javaslatot nyújtott be, mely szerint a bemutatott minta-gyűjtemények némelyike mint szükséges, kihagyatott, némelyik módosított, némelyik pedig újonnan alakított. Határozati erőre emeltettek a javaslatok. Némely nyomtatvány-mintát még a konvent készítsen, azokat az egyházak szerezzék meg; némely nyomtatvány kiállításával és forgalomba hozatalával valamely cég biztassék meg, végül minden rendű iskolától kérje be a nyomtatvány-mintákat az egyházkerület elbírálására s megállapításra. A közgyűlés ilyen értelemben határozott.

Az egyházfenntartási alap létesítése tárgyában az 586—912. sz. a. kiküldött bizottság felterjesztette a lapunkban is közölt javaslatát. A javaslat az esperesi értekezletnek adatik ki.

Nagyszabású jelentést terjesztett fel a missziói bizottság. Fekete Gyula missziói felügyelő-lelkész referálta a jelentést. Sok kedvetlen, de még több örömdetes mozgalomról ad számot ez a nagy terjedelmű jelentés, mely sorban kiterjesztette figyelmét egyházmegyénként valamennyi missziói körre. Az alsószabolcsi egyházmegyében 1, a békésbányai 18, a beregiben 2, a bihariban 2, a középszabolcsiban 1, a máramaros-ugocsaiban 5, a nagybányai 5, a nagyszalontai 3, a szatmáriiban egy kör áll fenn. Ezeknek némelyike megszüntetendő, némelyike újabb csoportosítás alá veendő. A közgyűlés a polgári missziói kört elvileg nem tekinti missziói területnek. Az egyházmegye tegyen javaslatot, hogy az eddigi missziói segély meg legyen szüntethető. A nagybodófalvai missziói kör 1914-re megszűnik, segélye másutt lesz felhasználható. A beregi egyházmegye adjon javaslatot, ha a szükség úgy kívánja, a kajdani kör megszervezésére; a munkácsi két káplánságnak intézményes káplánsággá tétele iránt adjon jelentést, hogy így a missziói segély olyan összegben adathassék ki itt is, mint másutt, t. i. 8—900 koronában. Máramaros-ugocsaiban a dolhai és ökörmezői körök külön néven való gondozása felesleges; az urai missziói kör 1914-re megszűnik, s a felszabaduló összeg más területen lesz felhasználható.

Megállapított s a jegyzőkönyvben közöltetni

rendeltetett a missziói felügyelő-tanár szolgálati pragmatikája.

Szintén terjedelmes jelentésben adott számot a missziói felügyelő-lelkész az általa végzett missziói látogatásokról az egyházkerület területén. A jelentést elismerés mellett vette tudomásul a közgyűlés; a szamoskrassói kör megszüntetése vagy fentartása kérdésében a nagybányai egyházmegyétől javaslatot vár. Megszerveztettek az egyes missziói körökben a missziói bizottságok, s utasítások adtak ezeknek munkakörére vonatkozólag. A beszerzett adatok alapján kimondja a közgyűlés, hogy a máramarosszigeti lelkészi álláshoz az Apaffy-sóalapítvány rendjén semmi missziói teendő nem kapcsolódik, annál fogva a nagyboeszkői kör gondozását továbbra is egy kézben hagyja, ami azonban nem zárja ki azt, hogy a kör nagy terjedelmére való tekintetből, a missziói kör célszerűbb módú megosztás alá vétessék.

A tatarosi missziói kör az érmelléki egyházmegyéhez tartozónak jelentetett ki.

Helyben hagyatott az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye 79. számú megfelelő határozata. (A törvény világos rendelkezésének híján nem állapítható meg a fegyelmi vétség).

A hajduböszörményi egyházközség megfelelő határozata az egyházmegye 74. sz. a. hozott határozatát. A határozat megváltoztatásával utasítatik a presbiterium határozatával meg nem elégedő felebbező, hogy igényét a közigazgatási bíróság előtt érvényesítse.

A debreceni egyházközség a tanító-testületnek a segélyezésére régebben 400 koronát adott, de követelt bizonyos befolyást a presbiteriumnak az elnöki állás betöltése körül. A tanító-testület inkább lemondott a segély feléről, mintsem a befolyást engedje. Így maradt a segély 200 korona. Most azonban azon az alapon, mert a beírásdíjakat nagyobb összegben a népiskolai s tanítói könyvtár gyarapítására fordítják: az egyház elvonta a 200 korona segélyt. A tanító-testület az egyházmegyére felebbezett, itt azonban elutasították. Így került az ügy a kerülethez. Az egyházkerületi közgyűlés a *Dobó Sándor* képviselő felszólalása után kötelezte a debreceni egyházközséget, hogy a 200 korona segélyt a tanító-testületnek mindaddig folyósítsa, míg a testület az 1878. évi 75. számú presbiteriumi végzés alapján szolgáló felételnek a tanító-testület megfelel.

A kéki temető használata körül felmerült felebbezés iratait kellő felszerelésre, telekkönyvi kivonat beszerzésére stb. kiadja a közgyűlés az egyházmegyének.

A nagybányai egyházmegye 117. számú végzése ellen beadott felebbezésnek a közgyűlés helyét adott, a határozatot megváltoztatja, mert az egyházmegyei közgyűlés lelkészi és nem lelkészi tagjai egyenlő jogokkal és kötelezettségekkel bírnak, annál fogva a közgyűlésről való elmaradás esetén is egyenlő szabályok alá esnek.

Gy. Rostás Mihály mezőgyáni lakos megfelelő határozatot adott az egyházmegye 53. számú határozatát. Elutasított.

A jékei leányegyház tagjai megfelelő határozatot adott az egyházmegye 100—913. számú határozatát a tornyospálcai anyaegyházhoz való csatlósítás kérdésében. Az egyházmegye határozatának feloldása mellett az esperes utasítatik, hogy kiküldöttek útján tárgyal-

tassa a kérdést s a hívek kellő meghallgatása mellett hozasson újabb határozatot s terjessze fel azt az illetékes egyházi hatóságokhoz.

A heves-nagykunsági egyházmegye 97—913. sz. határozata ellen beadott felebbezés rendjén kiegészítés végett az ügyiratok visszaadattak az egyházmegyére.

Máté József tanítónak a 96—913. sz. egyházmegyei határozat ellen beadott felebbezése elutasított.

Kutas Bálint ellen fegyelmi eljárás ügyében hozott 87—913. sz. egyházmegyei végzés hatályon kívül helyeztetett.

Hogy a törökszentmiklósi polgári fiú- és leányiskolai vallástanítás ügye végleg rendezve legyen: a közgyűlés 7 pontba foglalt utasítást adott a perlekedések megszüntetésére.

A hajdunánási tanítói díjlevelek ügyében hozott egyházmegyei határozat ellen beadott felebbezésnek nem adott helyet a közgyűlés.

A csermői lelkész ügye egy hiányzó irat pótlólag való csatolása végett az egyházmegyére visszatétetik.

Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye azon az okon, mert a tanév végére halasztott konfirmációi vizsga után szétoszló növendékeket bajos a legközelebbi (újkenyéri) úrvacsoraosztás alkalmára egybegyűjteni, úgy intézkedett, hogy a vizsga megadásakor az úrvacsora is osztassék ki: kéri az intézkedés megerősítését. A közgyűlés az egyházmegyei rendelkezés érintése nélkül fenhagyja a kérdés elintézését a liturgia megállapítása utáni időre.

A tetétleni tanítói fizetésekiegészítés ügye sérelmes levén, a közgyűlés a konventhez ír fel.

A polgári egyházközség iskolaépítés céljára államsegélyért folyamodván, a közgyűlés pártolólag teszi fel a kérelmet. Ugyanígy tesz a hajdunánási hasonló tartalmu kérvénnyel is.

A békésbánati egyházmegye az egyházi pénzkezelés és számvitel tárgyában hozott szabályrendeletét megerősíttetni kéri. A közgyűlés örömmel üdvözlö az egyházi gazdasági kérdés rendezésére vonatkozó törekvést. Mivel azonban a túlságos rubrikázás a számvitelt nehézkessé s kisebb helyen kivihetlenné teszi, bizottságnak adja ki az ügyet olyan értelemben, hogy egyházközségek általánosan érvényes számvitelre vonatkozó szabályrendeletet alkosson s azt (valószínűleg a zsinat új alkotásaira tekintettel) 1917. évre adja be.

A békési presbiterium elhatározta, hogy idegenben, a messze távolban elhalt egyének hozzátartozóinak kívánságára, ha a halálozás olyan messze történt, hogy oda a temetés idejére a gyászolók meg sem érkezhettek, a lelkészek gyászisteniszteletet tarthatnak. Az egyházmegye közgyűlése szótöbbséggel a beadott felebbezés rendjén ezt a határozatot megsemmisítette, kimondván, hogy a puritán kálvini felfogás alapján a távolban elhaltak felett, azok otthonában, gyászoló feleik kérésére tartott temetési isteniszteleteket helyteleníti s azokat requiemnek s a római katholicizmus felé hajlásnak tekintti, s határozatát egyetemes elvi döntés céljából a konventhez leendő felterjesztés végett felküldi. A közgyűlés, midőn a liturgia egységesítésének kérdése napirenden van, nem kívánt elvi döntést hozni, hanem megfelelő intézkedés céljából felterjeszti az egyetemes konventhez.

Az antalfalvai fiókegyház szervezése örömmel vétetett tudomásul, kapcsolatban a pancsovai anyaegyházzal kötött szerződéssel.

A nagyszentmiklósi leányegyház anyásítása kérdésében szükséges határozatok meghozattak. Ezen kívül még a balkányi, törökbecse-aracsi alakulások is jóváhagyattak.

A beregi egyházmegye kéri, hogy az adósegélyek gyorsabb folyósítása érdekében intézkedjék a közgyűlés. Az egyetemes konvent 124—913. sz. a. kelt határozata után a kérelem tárgytalan.

Ugyancsak a beregi és a nagybányai egyházmegye kéri az egyházkerület 10—1913. sz. a. kelt határozatának hatályon kívül helyezését. A közgyűlés a határozatot fentartotta.

A beregi egyházmegye az egyházkerületi nyomtatványok árának befizetésére haladékot kér. Valamennyi más egyházmegye befizetvén a tartozást, a kérelemnek nem adatott hely.

Az ugornya-gergelyi társegyházban építendő lelkészi lak építése tárgyában hozott egyházmegyei határozat jóváhagyatott.

A bihari egyházmegye a 93—1913. számú konventi sérelmes határozat ellen feliratot kér. A 21—913. sz. alatt kelt közgyűlési határozatra hozandó válaszig a közgyűlés újabb intézkedést nem lát szükségesnek.

A nagyváradi egyház két vallástanítói lelkészi állás szervezését kéri. A kérvény meleg pártolással megy a konventhez.

A debreceni presbiterium kéri, hogy a legközelebbi zsinat az egyházi ügyészi állás hatáskörét, választását s minden más viszonyát magyarázást kizáró módon tisztázza és szabályozza. Felterjesztetik a konventhez.

A felsőszabolcsi egyházmegye azt kéri, hogy a közgyűlés hasson oda, hogy az özvegy lelkésznék gyámdíjjáruléka 600 koronáról 1000 koronára emeltessek. Közgyűlésünk tudva azt, hogy az anyagi feltételek bekövetkezése esetén a konventnek különben is lesz gondja az emelésre, a kérdés érdemi része iránti meleg rokonszenvének kifejezése mellett a kérelmet irattárba teszi.

A laskodi és komorói lelkészek káplántartási segélyre ajánlatnak.

Sarkadi N. Imre nyugdíj-alapemelés iránt beadott kérelme pártolólag megy a konventhez.

A tiszaburai egyháznak megengedettett, hogy a harmadik tanítói állás jövedelme egyházfentartási alap létesítésére fordíttassék, fenmaradván a 479—1909. sz. egyházkerületi határozatban kifejezett kötelezettség.

A máramaros-ugoesai egyházmegyéből az árvíz-sújtotta egyházaktól adósegély nyújtás iránt jöttek fel kérvények. Az ilyen tárgyú kérvények közvetlenül az egyetemes konventhez adandók be; felszerelve azokat az 1907. évi áprilisi 92. sz. konventi határozat szerint.

A nagybányai egyházmegye a kongrua és a korpótlék, valamint az adócsökkentési és egyéb segélyeknek az egyházkerületi pénztárhoz való leérkezés után rögtön kifizetését kéri. Mivel az egyházkerületi pénztár a hozzá leérkezett pénzeket a kiutalás és a szabályszerű nyugták vétele után, sokszor erőt meg-

haladó munkával juttatja rendeltetési helyére: a közgyűlés a kérelem fölött napirendre tér.

Ugyanezen egyházmegye a korpótlékok kezdetének méltányosabb megállapítását kéri. Pártolólág terjesztetik a konventhez, valamint az a kérés is, hogy a segédlelkészi vagy hitoktatói minőségben eltöltött szolgálati idők korpótlék tekintetében teljesen számíttassanak be.

Magyarcséke és Kisjenő anyásítása ügyében intézkedés történt.

Még néhány leány-, fiók- és anyaegyház alakulási ügyét látta el a közgyűlés s átment a kölesönkérelmek, adásvételi szerződések, esereszerződések, díjlevelek stb. tárgyalására. A közgyűlés a harmadik napon az esti órákban ért véget.

Orgonahangverseny s vallásos összejövétel Apagyon.

Egy esztendővel ezelőtt ködös, borongós őszi vasárnapon főtiszteletű püspök úr s nagyszámú előkelő közönség részvétele emlelt nagyszabású templomszentelési ünnepélynek s ezt követő orgonahangversenynek volt színhelye ez az aránylag nem sok lelket számláló kicsiny egyházunk. A minden várakozást felülmúló ünnepély végeztével, mely az egyház külső újjáteremtésének öröme rendezte, a derék, páratlan ügybuzgalmú lelkéssel beszélgetvén, nevezett olyanféle nyilatkozatot tett, hogy a nagy küzdelmekkel s nem csekély kitarással folytatott egyházépítő munka után — most már pihenni fog. A választ e sorok írójától rövidesen megkapta, mely körülbelül ilyenformán hängzott: nem olyan fából faragtak téged édes barátom, hogy mint más közönséges ember tervek szövése s nagyobb méretű tevékenység nélkül — pihenni tudnál.

A jóslat csakugyan testet öltött. A folyó hó 16-án tartott, méreteiben egy kis község szűk körén messze túlemelkedő templomi hangverseny s vallásos ünnepély fényesen igazolta ezt.

A helybeli énekvezér művészi orgonajátéka s a gyülekezeti éneklés után a még zsenge korát élő s nyilvánosan először szerepelt egyházmegyei lelkészi énekkar énekelte Erdélyi Imre ramocsaházai lelkésznek „Isten édes Atyánk nekünk” kezdetű Sz. Nagy J. által zenésített meghatóan szép templomi énekét — sikeresen. Majd Korocz József t.-berceli lelkész egyházmegyei főjegyző lépett a szószékre s szívének mélyétől származó, tiszta hitből fakadt alkalmi imádságával emelte lelkünket a Mindenható trónusához, hálát adva a gyülekezet külső újjászületéséért s kérve a belső újjászületéshez Istennek áldó kegyelmét.

Ezután Andrassy Kálmán buji lelkész s egyházmegyei tanácsbíró lalkes és tartalmas bibliamagyarázata következett Lukács 9, 51—56. alapján. A gyarló földi érzések világából szabadulni nem tudó s magasabb, tisztább eszményiségre törekvő lelkek szembeállítását adta meg a beszéd főjellemvonását.

Őszintén megvallom, hogy ha lelkészársam templomi beszédét hallgatom, sokszor felülkerekedik bennem a kritikus s ebből a szempontból bírálom az elhangzott beszédeket. E meglehetősen hossz-

majdnem ¾ óráig tartó bibliamagyarázat alatt figyeltem, hogy ennek az Isten lelkétől különösképen ihletett országos hírű egyházi szónokunknak a beszéde milyen mértékben köti le ennek az egyszerű falusi gyülekezetnek az érdeklődését. Az eredményt előre sejtettem. Az az odaadó s kitarító figyelem, mely a hallgatóság magatartásán nyilvánult, természetes következménye volt annak a fenségességében is egyszerű, világos nyelvezetnek, változatos, színes tartalomnak, mely mind a legszerencsésebb formát találta meg. Nem várta ennek a végét senki, hanem feszült figyelemmel követte a lelkes szónok szép előadását.

Az egyházmegyei énekkar még egy számmal szerepelt; énekelte fenti szerzőktől származó „Hervadoz a föld szépsége” kezdetű, kedves melódiájú őszi éneket.

A vasárnapi iskola növendékeinek összhangzatos éneklése, imádkozása s bibliamagyarázata, míg egyrésről újdonságával meglepett, más oldalról azt a tudatot érlelte meg bennünk, hogy az odaadó s kitarító lelkészi munka ezen a téren is mutathat fel a vallásos, egyházas érzést fokozó s öntudatosabbá tevő szép eredményeket.

A tulajdonképeni hangversenyi részt Litkay Péter hajdúszoboszlói orgonista-kántornak, ennek a bámulatos technikával s virtuozitással játszó fiatal orgona-művésznünknek az éneke s orgonajátéka vezette be, melynek méltó folytatása volt az „Istenért és szabadságért” című melodráma előadása. Itt a legnagyobb elismerés Fülöp Vilma apagyi tanítónőt, a szöveg szavalóját illeti, biztos fellépte s természetes, tiszta előadásáért; de nem kevés az érdemük a többi szereplőknek sem; így Pólya Emilia téthi tanítónőnek, Adorján István téthi lelkésznek s Tóth Zsigmond apagyi orgonista-kántornak, kik a szóló, duet s összhangzatos énekrészleteket s az orgona-részt biztos tudással s művészi készséggel adták elő, ez által is fokozva a különben könyekig megható szép költemény művészi hatását.

A helybeli lelkész berekesztő beszéde, melyben az Istenől nyert talentumok felhasználásáról találoz elémelkedik, s Szabó Lajos nyirbátori lelkész, tanácsbíró, szép záró imádsága előtt még egy művészi orgona-játékban gyönyörködhettünk s a CXXII. zsoltár 3. versének eléneklése közben emelkedett érzésekkel hagytuk el Istennek megszentelt hajlékát.

Nem lenne teljes e szerény megemlékezés, ha a díszes iskola-teremben nem kevés gonddal és költiséggel rendezett hangulatos közebédet figyelmen kívül hagynám. Míg a délelőtti művészi program összeállításánál a mi kedves lelkészársunké az érdem; itt, ahol a testi javakkal oly bő mértékben s gazdagon láttattunk el, az orozlánrész a nagyon is megérdemelt köszönetből az ő kedves jó feleségét illeti, aki nagy odaadással, a gondolatot is kitaláló kedvességgel rendezte s irányította a dolgokat, ki az ő fáradhatatlanságától s páratlan vendégszeretetétől az est folyamán is bizonyosságot tett, midőn a vasúti csatlakozás s más külső körülmények folytán el nem utazott vidékieket s a helybeli intelligencia tagjai közül is sokakat szíves szeretettel látott el vendégszerető hajlékának falai között.

Midőn a válás órája eljött, egy kellemesen s jól töltött nap emlékével gazdagabban távoztunk el

körükből. Legyen Isten áldása e nagy tevékenységű lelkésztestvérünkön, az ő családján, gyülekezetén, hogy azok a jó magvak, melyeket ő egyházának belső építése terén is hinteget, teremjék meg az Isten-félelemnek s tiszta keresztyéni hitnek áldott gyümölcseit.

Bokross Elek,
rohodi reform. lelkész.

IRODALOM.

— **Az első tanügyi kongresszus.** Magyarország tanárai, tanítói, kisdédóví az egyetemtől az óvóig országos kongresszusra gyűltek az 1848. évben. Az új Magyarország berendezkedésének idején a kultura munkásai is tanácskoztak s egyetemes gyűlésükön építették meg a nemzet átalakulásához méltó terveiket. Négy napi tanácskozásuk idején vitatkoztak a különböző iskolatípusok szervezete s oktató személyzetének jogi helyzete felett s foglalták határozataikat jegyzőkönyvbe. Ezeknek a tanácskozásoknak alapvető gondolatait, határozatait szabtak irányt Magyarországnak kulturájának, mely kívánságok részben még ma sem váltak valóra! A kisdédóví, a népiskola, a tanítóképző, a különböző fajta középiskola, sőt maga az egyetem szervezete is messze van attól, amely állapotra kívánták a kultura munkásai annak idején juttatni. Az a jegyzőkönyv és napló, amelyet a tanácskozásról felvettek, megjelent ugyan egy pedagógiai lapban az 1848. évben, azonban a most élő emberek közül alig ismeri valaki azokat. Pedig ezeknek nemcsak kulturtörténeti szempontból van óriási jelentőségük, hanem igen nagy fontosságuk van azért is, mert az akkori szervezkedésnek megismerése kiválóan hasznosítható a ma folyó szervezkedő munkánál. A *Nemzeti Iskola* c. politikai tanügyi újság sajtó alá rendezte az öt nyomtatott ivre terjedő jegyzőkönyvet és naplót s karácsonyi ajándékkul kapja meg azt *ingyen* minden előfizetője. Az új előfizetőknek is ingyen küldi meg az értékes ajándékot a kiadóhivatal. (VI. Felsőerdősor 21.)

— **Bethlen-nap.** A budapesti egyetemek és főiskolák hallgatóinak Bethlen Gábor Köre országos ünnepségek keretében tette emlékeztetéssé Bethlen Gábor trónralépésének 300. éves évfordulóját. Nemcsak a főváros ünnepelt december 7-én, hanem a protestáns egyházak révén a vidéki társadalmak is résztvettek a megemlékezésben. Az ország összes protestáns egyházaiban december 7-én ünnepi istentisztelet keretében emlékeztek meg a kiváló erdélyi fejedelemtől, aki dicsőséges uralkodásával nemcsak a több oldalról támadó ellenséggel szemben védte meg az Erdélybe menekült magyarságot és annak vallását, de bölcs előrelátásával megvetette alapját Erdélyben a tudományossággal és vallási erkölccsel fejlődött szabad magyar hazának. A december 7-én tartott istentiszteletek alkalmával egybegyűjtött perselypénzeket a lelkészek, a Budapestre kerülő tehetséges szegény protestáns egyetemi és főiskolai hallgatók Bethlen-Otthonának alapjához való csatolás végett a Bethlen Gábor Körnek küldik meg.

— **A magyar világtalasz.** Kugotowicz—Littke: Világtalaszából megjelent 8-ik füzetével együtt már

63 térkép jelent meg, az egész mű fele. A 8-ik füzet tartalma: Magyarország hegyei és vizei. Egyesült-Államok keleti része és Dél-Amerika dereka. Ezek közül az Egyesült-Államok keleti része a kivándorlás szempontjából érdekelheti különösen magyar közönségünket. Meglepően szép Magyarország hegyeit és vizeit ábrázoló lap is, amelyet Xantus János domborművéről készítettek. Örömmel állapítjuk meg, hogy a Világtalasz elérte célját. A művelt közönségnek készült, magyaros megértéssel tárgyalja az egyes minket körülvevő országokat, mindent hazánk köré csoportosítva. 18 fő- és számos melléktérkép beszél Magyarország hegyrajzáról, vízrajzáról, hőmérsékletéről, dőjárásáról, mezőgazdaságáról, kereskedelméről, iparáról oly gazdag csoportosításban, hogy azt még Magyarországról együtt sehosem láttuk. A karácsonyi kilencedik füzetével már a föld minden részéről gazdag gyűjteményt kap, aki díszes tokban ezt a művet megveszi mindössze 34 koronáért, míg a hátralévő 7 füzet és a terjedelmes illusztrált szöveget igen kényelmes havi háromkoronás részletekben rendelheti meg. A teljes mű ára füzetekben 50 kor., dísztok a füzetekhez 10 kor., bekötve 60 kor. Az eddig megjelent 8 füzet térképlapjai a következők: Nyugati Alpok, Brit szigetek, Dél- és Közép Skandinávia, Ausztráliai szárazföld, Földünk feltekében, Dánia-Skandinávia, Keleti Alpok, Ausztrália és Oceánia, Déli sarkvidék, Franciaország, Olaszország, Nyugat-Ázsia, Belgium, Németalföld és Luxemburg, Spanyolország és Portugália, Észak-Amerika, Egyesült-Államok, Világtérképek, Európa (16 térkép), Világtérképek, Németország, Világtérképek, Európa népei és nyelvei, Magyarország (12 térkép), Polinézia szigetei, Európa hegy- és vízrajza, Afrika, Nyugat Afrika, Amerika mezőgazdasága, Magyarország hegyei és vizei, Egyesült-Államok keleti része, Dél-Amerika dereka. Kiadja a *Magyar Földrajzi Intézet Részevnyáltársaság, Budapest, V., Rudolftér.* Megszerezhető a könyvkereskedőknél is.

— **Eszméltető színes falitáblák.** Bardócz Pál székesfővárosi szakfelügyelő által szerkesztett s az állami és fővárosi iskolákba bevezetett falitáblákból, amelyek az *egészséget, ragadós betegségek elleni védekezést és az alkoholizmust* tárgyazzák, a Kálvin Szövetségnek még 30 példány áll rendelkezésére. A három tábla bolti ára 12 K s a Kálvin-Szövetség *díjmentesen* készségi küldi meg iskoláknak, egyesületeknek a csomagolási és postaköltség megtérítése ellenében. Felhívjuk a lelkészek, tanítók és egyesületek vezetőinek figyelmét, hogy szerezzék be. A Kálvin-Szövetség titkári irodája (Budapest, IV., Molnár-utca 17.) 1 K beküldése ellenében azonnal postára teszi. Tekintettel a táblák elrongálódására, ennek megelőzése céljából célszerű a felső- és alsó szélére falécet alkalmazni.

— **A Presbyteri Világszövetség** Budapesten 1911. év őszén tartott gyűléseinek *Emlékkönyvéből* meglevő példányokat a Kálvin-Szövetség az eredeti 3 K bolti ár helyett *1 K-ért* bárkinek készségi megküldi. Felhívjuk erre a lelkészek és az egyház iránt érdeklődő világiak figyelmét. Ebben az Emlékkönyvben kilenc angol (lefordítva) és kilenc magyar előadásban az angol és a magyar egyház történetének, küzdelmeinek, társadalmi, iskolai stb. viszonyainak tömör és áttekinthető tükrét ismerhetjük meg. Egyházunk

történetében nevezetes momentum volt ez a gyűlés, amelynek üdvös hatásait már is éreztük. A magyar előadások dr. Balogh Ferenc, dr. Kovács István, Pokoly József, dr. Szűts Farkas, dr. Rácz Lajos, bilkei Pap István, György Endre, dr. Antal Géza és pálóczi Horváth Zoltán dr. tollából kerültek ki. Igen érdekesek azok a szemelvények is, amelyek a külföldi lapokban jelentek meg az ittjárt testvéreink tollából. Dr. Mathews, Knigt, Hendersohn, Hanna, Campbell, Claparède irtak rólunk ebből az alkalomból s az irántunk való nagy szeretetről tettek tanúbizonyosságot. Az ittjárt Hacmilan, belfasti (irországi) egyetemi rektor volt az, aki az ottani egyetemen három hittanhallgatónak tette lehetővé tanulmányaik külföldön való folytatását s épen az aberdeeni zsinaton tünt ki, hogy mily fontos volt reánk nézve külföldi testvéreink két év előtti látogatása. A könyv ára 1 K a Kálvin-Szövetség titkári irodájának küldendő (IV., Molnár-u. 17.) 30 fillér postabérrel együtt.

Legszebb karácsonyi ajándék Kálvinnak Szódy Szilárd szobrászművész által mintázott és Tarján Oszkár ötvösművész budapesti műhelyében bronzból vert *plakett-je*. Ára 5 K, márványra illesztve 7 K. A Kálvin-Szövetség titkári irodája (Budapest, IV., Molnár-u. 17.) készséggel küldi meg, amennyiben 20 fillér, illetőleg a márványlapos plakettnél 72 fillér postabér is beküldetik.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Előfizetési felhívás.** A jövő évvel a *Debreceni Protestáns Lap* 34-dik évfolyamát kezdi. 34 év több mint egy emberöltő, hosszú idő a kevés életű sajtóvállalatok életében. Háttha még ez a lapkiadás teljesen független vállalkozás. Amilyen volt eredetileg minden egyházi újságunk megindulása. És ime azok közül a kerületi lapok közül, amelyekkel a Debreceni Protestáns Lap elindult, vagy amelyek előtt éppen az utat egyengette, ma nem maradt csak egy is és mind vagy hivatalos közlönyvé alakult, vagy egyesületi kézbe ment át. A Debreceni Protestáns Lap azonban hű maradt régi független jellegéhez, úgy, ahogy azt alapítói, b. e. Joó István és Békési Gyula tervezték, úgy, hogy későbbi szerkesztő-kiadói, b. e. Bacsoni Lajos és Eröss Lajos vezették s ahogy többi nagynevű szerkesztők is, Sass Béla, dr. Erdős József és a többiek irányították. Ahogy e lapot a közvélemény, a lelkészek testülete akarták, elfogadták és követelték, ahogy az a nagy tiszántúli egyházkerület és a magyar református egyház érdekeinek is eddig legjobban megfelelt. Nem hivatalos irányítás, akármi módon is, de mégis egyoldalú érdek szolgálata a cél, hanem a reformáció szabad szellemű hagyományainak értelmében az egyetemes református egyház s ennek keretében a haladás és tökéletesedés nagy eszméit megvalósító intézmények és testületek, egyházak és iskolák, lelkészek és tanítók jogos és igaz

érdekeinek hű és sikeres képviselője. Nem kérkedünk azzal, hogy mint végeztük e szolgálatot. Azt tettük csak, amit nagynevű elődeink is tettek, ami kötelességünk volt és amit tehettünk. Nehéz helyzetek között a jó Isten adott nekünk erőt és az a támogatás, mellyel olvasóink részéről találkoztunk. Ezt a támogatást kérjük most is, midőn új év s új feladatok elé indulunk. Midőn a régi debreceni kollégiumtól búcsúzunk és az új fejlődés küszöbén állunk; midőn ismételten zsinat elé készülődünk. Ajánljuk a lapot a n. é. közönség jóindulatába s jelentjük, hogy régi munkatársaink mind megmaradtak s hogy zászlónk köré ismét több fiatal erő csoportosult. Ezek közül Papp László, Bokor Sándor, ifj. Barát Imre, Dérczi Imre neveit említjük. A püspöki körlevelek, kongruára, korpótlékra vonatkozó hivatalos híradások ezután is lapunkban fognak megjelenni. Végül ami a lap előfizetési árait illeti, azok is maradnak a régiek: 1 évre 12 korona. *Dr. Ferenczy Gyula*, a Debreceni Protestáns Lap szerkesztője.

— **Főtiszteletű úr betegsége.** A budapesti testvéri tisztelgésen meghült a főtiszteletű püspök úr, sőt meghült már elébb, úgyhogy haza jöve, magas fokú láza jelentkezett. Az orvos ágyba fektette és veszedelmes torokgyulladást konstatált nála. Emiatt sok bizottsági gyűlés és előre kitűzött dolog halasztást szenvedett és a Kálvineum árvaházának front kitűzésénél sem lehetett püspökünk jelen. Az építkezési vonal megállapításával kezdődik ugyanis a tényleges építés s ez esütörtökön történt meg, december 11-én. Örömmel jelenthetjük különben, hogy főtiszteletű püspökünk ma már teljesen láztalan, sőt már fel is kelt.

— **Az ágostai evangélikus zsinat üdvözlése.** Úgy volt tervbe véve, hogy az alkotmányozó zsinatra egybegyűlt ágostai evangélikus testvér atyánkfiai összes püspökeink és gondnokaink élén Degenfeld József, az egyetemes konvent elnöke üdvözlölje. Azt is óhajtottuk, hogy e küldöttségben református egyházunk többi tényezői is helyet foglaljanak. A helyzet azonban úgy alakult, hogy a püspökök közül csak dr. Balta Zsolt jelenhetett meg s ezért a többi kerületi gondnokok is elmaradtak s a küldöttség száma is megszorítást szenvedett. De ez a sajnálatos körülmény nem változtat a pillanat fontosságán s azon az őszinte, meleg érzelmen, mellyel testvéreink gyülekezését kísérik. Ez az érzelmek hatotta által az üdvözlő gróf Degenfeld József beszédét is, aki mint nagy névnek nagy örököse, református egyházunk büszkesége és képviselője, testvéri jobbra nyújtotta kezét és midőn az ágostai evangélikusok törvényhozó alkotmányát, zsinatját fenkölt szavakkal üdvözlölte, mindnyájunk közhangulatának adott kifejezést. Ez az üdvözlés és ölekezés méltán sorakozik be a zsinat folyamába és a magyar protestáns egyházak

„Meteor“ szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körút 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

történetébe s megfelel a helyzet magaslatának is. Annyi árny után — fényes pont, a jobb jövőnek záloga és az alkotmányos szabadság nagy művének, a protestantizmus nagy örökségének méltó megbecsülése. Lám, ez az alkotmányos szabadság is a nagy idők öröksége, ennek tiszteletében és az evangéliom hirdetésében, a haladás eszméinek szeretetteljes megvalósításában, a magyar nép lelki-testi éhségének, nyomorának keserű viselésében és enyhítésében ma is egyek lehetünk.

— **Adakozásra felhívás** néhai dr. Balogh Ferenc mellszobrára. Debreceni református theologiai akadémiánk tanárkarától indult ki az eszme, hogy a folyó év nyarán elhunyt érdemes tanártárs, egyházunk nagytudományú hitbajnoka, főiskolánk mindenkoron való dísze és büszkesége, immáron csak néhai dr. Balogh Ferenc theologiai tanár emlékét egy, a főiskola belső területén felállítandó bronz mellszoborral örökítse meg, s az eszmét a tiszántúli főtiszteletű és méltóságos egyházkerület múlt november hónapban tartott közgyűlése elé terjesztvén, ez azt helyeslőleg vevén tudomásul, erkölcsi pártfogása alá fogadta. Theologiai tanárkarunk engemet, tisztelettel alulírottat, mint főiskolánkban az elhunyt nagy tanárnak legrégebb volt tanítványát s negyedfél évtizeden át volt tanártársát bizott meg az ügy anyagi részének vezetésével, az adakozásra felhívás kibocsátásával s a begyűlendő pénzek kezelésével. Kibocsátom tehát e felhívást hazai református egyházunk mindenik kerületének egyházi és iskolai lapjai útján az egyház összes azon fiaihoz, lelkészeihez úgy, mint világiakhoz, kik az elhunytak csaknem félszázadon át tartott tanári működése alatt, széles e haza minden részéből tanítványai voltak, vagy akiket hozzá bármi úton is a kegyelet emlékei kapcsolnak : küldjék be hozzám az említett mellszoborra szánandó adományait a jövő 1914. évi február hó végéig, s én azokat takarékpénztári betétek gyanánt kezelvén, a begyűlendő összeggel annak idején a megalakítandó szobor-bizottságnak be fogok számolni. Ugy tervezzük, hogy a szobrot a jövő évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés alkalmával már le is leplezzük. Nem kérünk mi nagyösszegű adományokat, hiszen ezekre meg néhai dr. Balogh Ferenc volt tanítványai száma. Ha mindenik ad valamely csekély összeget, díszes mellszobor fogja hirdetni néhai nagy tanártársunk tisztelt nevének emlékezetét. Debrecen, 1913. évi december hó 8. *Csiky Lajos*, református theol. akadémiai tanár.

— **Lelkészwálasztás.** A klopódiái református egyház 1913 december 7-én Rácz Károly ottani helyettes lelkészt rendes lelkészévé meghívta. Szeretettel kö-

szöntjük a sokat küzdött, jobb sorsra érdemes lelkész-társunk fiát, ki más kerületben kezdte futását, de aki íme mégis a szűkebb pátriában talált szép és nagy hivatást és tiszta szívből kívánunk neki Istentől minden jókat.

— **Segélyezés a Gelléri Szabó János-féle segélydíj-alapítvány kamataiból.** A konventi elnökségtől vett kimutatás szerint a fentebbi alapítványból egyházkerületünkben a következők nyertek 1913. évre segélyt, ú. m. : Berke Péterné Füzesgyarmat 25 K, Borsi Gézáne Berettyóújfalu 50 K, Dankó Imréné Debrecen 50 K, Ferge Józsefné Beregszász 40 K, Kiss Lajosné Kevevára 50 K, Kótai Imréné Mánd 25 K, Lőkös Sándorné Fugyi 50 K, Nagy Józsefné Milota 25 K, Nagy Lajosné Beregszász 40 K, Szabó Lőrincné Debrecen 25 K, Szarka Józsefné Máramaros-sziget 25 K, Szini Zsigmondné Munkács 25 K, Zsarkó Etelka Hódmezővásárhely (tanító árvája) 50 K. A segélyt szabályszerűen felbélyegzett nyugtára az egyházkerületi pénztár fizeti ki, esetleg küldi el postán. A nt. lelkész urakat kéri a pénztári hivatal, hogy az egyházuk területén lakó segélyezettteket a nyugta beküldésére szíveskedjenek figyelmeztetni.

— **V. Faragó Ambrus.** A múlt számunkban emlékeztünk a nagykörösi egyház volt főgondnokának a temetéséről. Azóta minden lapot bejárta a hír, hogy 887 katasztrális hold földjét körülbelül egy millió korona értékben a nagykörösi református gimnáziumra hagyta. Ez a hagyomány eredetileg az egyháznak volt szánva, de így is jó helyre esett és azt bizonyítja, hogy még ma sem halt ki a régi protestáns áldozatkészség. V. Faragó Ambrus nevét örök időkre beírta szentegyházunk aranykönyvébe. Áldás emlékére.

— **Ritka áldozatkészség.** Annak kell neveznünk értarsai birtokos *Szoboszlay Sándor* bátyánk áldozatkészségét, aki, miután már több egyházunkról megemlékezett volna 100—100 koronás adományával, legközelebb az *óvári* régi fényes multu egyházunk szükségét is lelkébe vette és az egyháznak iskolai célokra 100, azaz egyszáz koronát küldött. Ritka áldozatkészség ez ebből a mai szűk és hideg világban. Méltó, hogy megbecsüljük, nevét szeretettel örizzük. És íme azt tesszük most, midőn az óvári egyház derék lelkészeinek, a mi kedves Széles Pál bátyánknak örvendező levele alapján erről a ritka áldozatkészségről hírt adunk és *Szoboszlay Sándor* urat, az áldozatkészségben el nem fáradó, buzgó adakozót köszöntjük és egyházunknak hozzá hasonló pártfogókat kívánunk.

— **Reversális statisztika.** A m. kir. központi statisztikai hivatal havi közleményei szerint a gyermekek vallására vonatkozó megegyezéseknél (levonva a nyereség-veszteséget) folyó év július havában az evangélikus egyház vesztesége : 38, a református egy-

KONCZ FEST :: mindennemű ruhát kifogástalanul. Gallérok és kézelők
TISZTIT mosása és vasalása pontosan eszközöltetik. Telefon 701.
 Debrecen, Arany János-u. 10. sz.

Fiók üzletek : Batthyány-u. 2. szám. Csapó-u. 17. szám.

ház nyeresége : 21 ; augusztus havában az evangélikus egyház vesztesége : 48, a református egyház vesztesége : 18 ; szeptember havában az evangélikus egyház vesztesége : 26, a református egyház vesztesége : 16. Kassa. *Homola István*, ev. lelkész.

— **Árvalány kerestetik. Papi vagy tanítói árvalány, 18—19 év körül, esperes családdhoz családtagul kerestetik, esetleg örökbe fogadják. Levelek a szerkesztőségbe küldendők „Jószívű” címen.**

— **Egyházzenei tanszék teológusok számára.** A straszburgi kath. szemináriumban külön tanszékét állítottak föl az egyházi zenének. Nem azt tüzték ki a tanszék céljául, hogy művészeknek képezze a növendékeket, hanem azt, hogy közölje velük mindazt az ismeretet és adja meg némileg azt a gyakorlatot, melyre később mint lelképásztoroknak, főleg az oly fejlett német *egyesületi élet vezetőinek* szükségük van. Az elmélet tananyaga felöleli az egyházzenei technika, zeneirodalmi, liturgikus, esztetikai oldalát. A gyakorlati kiképzés pedig az ének és főleg a predikáció szempontjából oly fontos hangképzést iskolázza, valamint bevezeti az ifjú levitákat a zene- és énekarok vezetésének sok ügyességet és tapasztalatot kívánó mesterségébe. Ezt kellene tenni nekünk is.

— **Nyugtázása a főtiszteletű püspök úrnak 7660—1913. sz. engedélye alapján Szabó Lajos segédlelkész segélyezésére megindult mozgalom eredményeként folyó december hó 11-ig dr. Fekete Gábor hajduböszörményi városi aljegyzőhöz beérkezett kegyes adományoknak :** Igehirdető Nagybánya 10 K, Végh József esperes Érsemjén 4 K, Szabó Lajos esperes Hajdudhadház 10 K, Széll György esperes Avasújváros 2 K, Vas Mihály esperes Gégény 10 K, Görömbői Péter esperes Nagykálló 2 K, Kiss József s.-lelkész Nagykálló 1 K, Bálint István lelkész Búdszentmihály 3 K, Kiss Imre s.-lelkész Búdszentmihály 2 K, Paulinyi Károly lelkész Mezöberény 2 K, Szabó János lelkész Köröstarcsa 5 K, Harsányi Pál és Dombó Béla lelkészek Gyoma 2 K, Révész Kálmán esperes Kassa 3 K, Babus Gyula s.-lelkész Kassa 1 K, Felmér Albert s.-lelkész Kassa 1 K, Református lelkési hivatal Hajdunánás 5 K, Bartha László lelkész Tiszalök 3 K, Baróthy Béla lelkész Tetétlen 2 K, Cseh István lelkész Fényeslitke 2 K, Zöld Mihály lelkész Végvár 2 K, Hetessy Viktor lelkész Bács-Kossuth-falva 2 K, Ráczkevy Károly lelkész Aszaló 2 K, Szücs Gábor Tiszadada 2 K, Orosz Tamás Tiszadada 5 K, Szikszay András Ibrány 2 K, Andrassy Kálmán Buj 4 K, Boér Károlyné Debrecen 5 K, Ilyés Endre Balmaz-

újváros 2 K, N. N. Hódmezővásárhely 6 K, Posta János s.-lelkész Nagyszében 2 K, Takács Zsigmond lelkész Gálospetri 5 korona, Szabó Mihály lelkész Doboz 2 K, N. N. Sarkad 3 K, Szücs Kálmán lelkész Lajosmizse 2 K, Esperesi hivatal Veresegyház 5 K, Segesdi Miklós esperes Balatonfüred 2 K, Szondi István segédlelkész Ibrány 2 K, Kiss Gyula segédlelkész Biharzsádány 20 K, Bay József, Debreczeni István s.-lelk. és Balogh Erzsike tanítónő Nagyszalonta 5 K, Kur Géza lelkész Kulesod 2 K, Kátai Endre lelkész Dunaszentgyörgy 3 K, Balogh István lelkész Kisköles 1 K, Balogh Zoltán segédlelkész Kisköles 1 K, Molnár János lelkész Monor 3 K, Potsa István s.-lelkész Czófalva 2 K, Pásztor István lelkész Kállósemjén 3 K, Tárcazy Géza Kállósemjén 2 K, Tóth Lajos lelkész családja Tiszadob 4 K, Vásárhelyi Boldizsár Dés 2 K, Vámospécsi lelkészek gyűjteménye 19 K, Pap István Magyarberkesz 1 K, N. N. Hérmánszeg 2 K, Patay Károly Alsószece 1 K, G. Szabó Szende Tiszabecs 1 K, Debreceni lelkészek és s.-lelkészek adománya 9 K, Birttha József lelkész Léva 2 K, Dögei Kálmán s.-lelkész Földeák 3 K, Báthory Dániel Baracska 1 K 20 fillér. — Ime a szeretetnek szép megnyilvánulása. A szeretetnek, mely minden jónak és nemesnek, az emberek boldogulásának alapja. A testvéreket, kik így szeretik egymást, bizonyára szereti az Atya. Szeresse és áldja is meg őket. Hajduböszörmény, 1913. évi december hó 11-én. *Dr. Fekete Gábor.*

— **A hátralékok.** Ez év sok baja megpróbáltatást hozott olvasóinkra, de ránk is és a magyar népre is. Soha se éltünk zaklatottabb, nehezebb körülmények között. Falvainkban árvíz s más veszedelmek pusztítottak, városainkban a pénzhány és pénzdrágaság miatt akadt fel csaknem az élet. Hasztalan lett volna ilyen körülmények között zaklatni a hátralékosokat. Nem is tettük. Az fizetett, aki akart és aki tehetett. Bizony nagyon kevesen fizethettek. Nagyon sokan pedig akarattuk ellenére is elmaradtak. Most az év végén szabadjon ezen nagyon sokaknak is emlékeztetébe hozni a Debreceni Protestáns Lapot. „Nagy szükségünk, Ur Isten, jóllehet vagynak nekünk”. A többek között a nyomdai számla, amely szokás szerint ma is fizetetlen. Erre teljes fedezetünk volna a hátralékban és különösebben az évekről is kint maradó hivatalos hirdetési díjakban. Minden egyház tudja, hányszor s mikor hirdetett. Ne sajnálja hát a fáradságot és ne tekintse alkalmatlankodásnak a sürgetést, a felszólítást. Adja, amiért megszolgáltunk s adja önként. Főként a lap hátralékos előfizetési és hirdetési díjait. Ime ezt kérjük. Bízalommal kérjük.

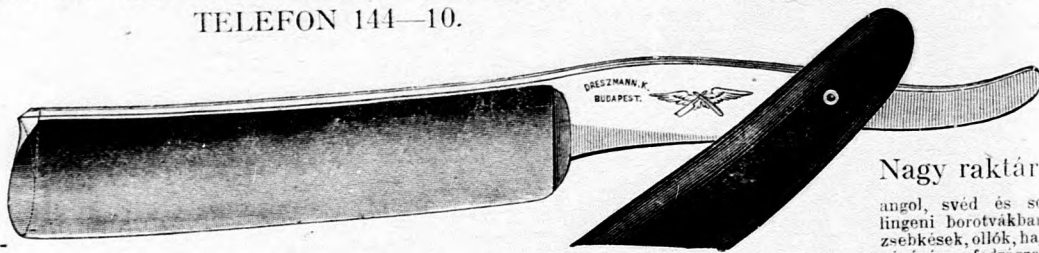
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörűs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készülőre s hajszál élesre fenve. Ango borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készürülése 12 db 1 kor. 50 fill., borotva készürülés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép készürülése 1-20—1-60 kor. A készürülések a saját felügyeletem alatt történnek.

Nagy raktár:

angol, svéd és solingeni borotvákban, zsebkéses, ollók, hajvágógép, fodrászati és kertészeti cikkekben.

— A református ifjúsági-egylet Élesden tegnap előtt teázással egybekötött kedélyes és építő felolvasóestélyt rendezett. A *Tóth Gyula* református kántor vezetése mellett előadott összhangzatos egyházi ének és a *Balogh Imre* egyleti tag rövid verses fohása után *Dávid Gyula* református lelkész, egyleti elnök a közönségből szép hatást kiváltó, érdekes és tartalmas felolvasást tartott „*Fiatink szívben és lélekben rősítéséről*”, kimutatva vallás-erkölcsi és nemzeti dekeink szempontjából ennek szükségességét, útját, módját és eszközeit. E tartalmas felolvasásra az egyházi énekar precízül énekelte az „*Utaid, Uram mulasd meg...*” kezdetű zoltárverset. Ezután *Békési Lajos* adott elő nagy hatás mellett *Petőfi „Apostolá”-ból* egy kitűnő részletet. Az itt beérkezett teák elköltése közben a kántor úr hegedű kísérete mellett *Rózsahegyi László* énekelt el *Tompának* egy pár szép magyar dalát. *Pető Juliska* végül egész felderítette az ifjúságot a szülékkel egyetemben az ő ügyesen, kedvesen előadott víg monológjával. A bezáró ének elhangzása után még a kora esteli órákban egy jó ifjúsági estély kellemes benyomásaival oszlott haza a szép és nagy közönség, az ifjúsági-egylet javára szívesen adakozván.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

BUTOR

részletre és készpénzért igen jutányos árban kapható **Kovács Mihály** butorraktára **Budapest. VII. Thököly-u. 22.** a Központi pályaudvar közelében. E lapra hivatkozók 10% árengedményben részesülnek

Pályázat.

A miskolci református főgimnázium, eljárósága pályázatot hirdet egy kinevezés folytán megüresedett helyettes-tanári állásra, mely 1914 január 10-én lenne elfoglalandó. Tárgyai: mennyiségtan az I., III–IV., fizikai földrajz a III., rajzoló geometria a II/A) és II/B) osztályokban, heti 18 órában. Javadalma az évi 1600 K fizetés és 400 K lakpénznek 8 havi része. Az állás a jövő iskolai évben is fentartatik. Pályázhatnak református, vagy egyáltalában protestáns vallású tanárjelöltek, kiknek a matematika-fizika szakcsoportból legalább alapvizsgájuk van. A kellőleg felszerelt kérvények 1914 január 5-ig a főgimnázium igazgatóságához küldendőek be.

Miskolc, 1913 dec. 8.

Dr. Tüdös István,
egyháztanácsai lelkészi elnök.

Csorba György,
gimn. igazgató.

Pályázat.

A matolesi református egyház ujonnan szervezett 3-ik tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalma: tisztességes lakás melléképületekkel és kerttel. Készpénz az egyház pénztárából egyszáz (100) korona. Fizetéskiegészítő államszegély. Kötelesség: a reábizott — ez idő szerint a 2-ik és 3-ik — osztályoknak vezetése. Kanonikus órákon az istenítisztelet végzése, kántortanító akadályoztatása esetén helyettesítése. Pályázati határidő december 28. Állás február 1-én elfoglalandó. Kellőleg felszerelt kérvények alóliroíthoz küldendőek.

Matoles (u. p. Tunyog Szatmár m.) 1913 december 5.

Kerekes Gyula,
ref. lelkész.

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint

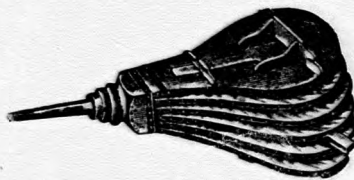
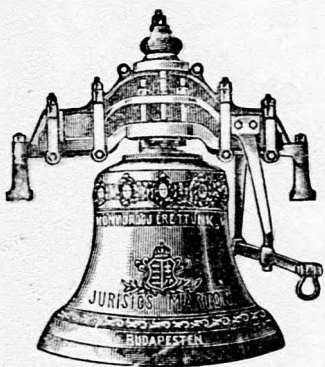
Juristics Márton

ALAPITVA 1868.

TELEFÓN 77-51.

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51-53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kieserését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

Mindenki tudja már hogy az

„ADRIA” elsőrendű fényképezeti műteremben

DEBRECZEN, Szent-Anna-u. 5. Telefon 12—66.

készülnek a legjobb és legolcsóbb fényképek.

6 drb fényképes levelezőlap	2 kor.
12 drb fényképes levelezőlap egy 30×40 cm. nagyságu fényképna- gyítással együtt	6 kor.
6 drb kapinet fénykép	12 kor.

1 darab **tényképnagyítás 30×40 cm.** nagyságban ajándékba (díjtalanul)

Tessék egy próbamegrendelést eszközölni.

Alulírottak a legmélyebb tisztelettel bátor-
kodunk a Nagytiszteletű lelkész és kántor-
tanítóurakat értesíteni, hogy a pécsi Angster
S. és Fia, orgona- és harmonium-készítő
cégtől megválva, ismét Egerbe, önálló mű-
ködésre térünk vissza. Ajánlkozunk a leg-
újabb légnymatu pneumatikus esőrendszer
szerint épült orgonák készítésére. Minden-
nemű orgonák átalakítását, javítást és han-
golását mérsékelt árban és lelkiismeretes
pontossággal teljesítünk. Orgonák jókarban tartását
az ország bármely részében elvállaljuk. Terjes tisztelettel

Cseh István és Fia

orgona- és harmonium-készítők

Egerben,

Kovács János-utca
19. szám, saját ház.

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak,
zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szá-
llítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

Alkalmi vásár dec. 31-ig.

Csak finom minőségű cikkek.

Molnár Ferenc

Zádor Lajos utóda

női divattermében

az összes raktáron levő divat-
cikkek, női és gyermekfelöltők

mérsékelt árakban.

Mult idényből visszamaradt
divatszövetek és felöltők
félárban kaphatók.

VILÁGATLASZ

szerkesztik Kogutowicz Károly dr. és Littke Aurél dr. 130 térképlapon, 100 fő- és 220 melléktérkép. Névjegyzéke több mint 130,000 helynevet, a 16 füzet mindegyike pedig 8-8 térképlapot tartalmaz. Megjelenik havonta. **KARÁCSONYRA** már a 9-ik füzet is kapható, ami díszes gyűjtőkben **ALKALMAS** és **ÉRTÉKES AJÁNDÉK**. Ára 34 korona.

Az egész mű ára füzetekben 50 kor. Az egész mű ára félbörbe kötve 60 kor. A díszes gyűjtők (a füzetekhez) ára 10 kor. Havi részletfizetésre is kapható. Bővebbet a könyvkereskedők, vagy a kiadó.

Magyar földrajzi intézet részv.-társ.

BUDAPEST V. kerület, Rudolf-tér.

— Kérjen minta-térképet és prospektust. —

Török pezsgőgyár
Debreczen

gyártja a legjobb magyar pezsgőt.

Nagy karácsonyi borvásár a Péterfia-utca 61. sz. pincében.

COLUMBIA

Megkezdődött
a karácsonyi
Gramophon
és lemez vásár

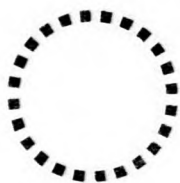
Molnár Testvéreknél
Debreczen, Egyháztér 2
Nagytemplom mellett.
Telefon 727. sz.

Óriási raktár gramfonokban. — Lemezajándékok
..... naponta érkeznek.

COLUMBIA
COLUMBIA
COLUMBIA

Karácsonyi ajándéknak

legalkalmasabb 3, 6, vagy 12 pár elegáns bőrkesztyű szép dobozban :: Manieur és fésű-készletek, nadrágtartók, harisnyakötők legolcsóbb árban beszerezhetők

Schön Sándornál

DEBRECEN, Piac-u. 14. Csapó-u. sarok.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. uri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovsky András

papi, egyenruha és uri szabó
Debrecen, Kossuth-u. 4.

≡ *Karácsonyi* ≡
nagyvásár.

Ez alkalommal mélyen leszállítottam az összes raktáromon lévő téli cikkek árait

Gerő Ernő

Debrecen :: Legnagyobb és legolcsóbb úri, fiú- és gyermekruha nagyáruháza Piac-u. 41.

Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

NYOMTATVÁNYOKAT

SZAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA

VÁLLALATA 0 0 0 0
DEBRECEN, SIMONFFY-UTCZA 5.